INTERNATIONAL JOURNAL OF STATISTICAL ANALYSIS

ISSN: 2690-2265
ACCEPTED: 09.10.2026
PUBLISHED: 10.10.2026

LINGUISTIC AND SOCIOLINGUISTIC FEATURES OF ENGLISH LOANWORDS IN THE UZBEK LANGUAGE

Xolmatova Dilshodaxon Abdullayevna

Deputy Mayor of Fergana City, Head of the Family and Women's Affairs Department.

ORCID: 0009-0007-5239-3220 Email: xolmatovad74@gmail.com

Abstract

This article analyzes the linguistic and sociolinguistic features of lexical units borrowed from English into modern Uzbek. As a result of globalization and the development of digital technologies, education, business, mass media, and social networks, the number of English-origin words in the Uzbek vocabulary and the scope of their use are expanding. The study examines the semantic, phonetic, graphic, morphological, and functional characteristics of these borrowings, as well as the processes through which they adapt to the Uzbek language. It highlights the role of sociolinguistic factors such as age, professional activity, communicative environment, level of education, and the use of the internet and social networks in the use of English loanwords. The analysis demonstrates that English borrowings have become one of the active sources enriching the modern Uzbek lexicon; however, their use is directly influenced by literary language norms, the availability of Uzbek equivalents, and the communicative context.

Keywords

Uzbek language, English language, loanwords, English borrowings, neologism, lexicon, sociolinguistics, globalization, language contact, language change

O‘ZBEK TILIDA INGLIZCHA O‘ZLASHMALARNING LINGVISTIK VA SOTSIOLINGVISTIK XUSUSIYATLARI

Xolmatova Dilshodaxon Abdullayevna

Farg‘ona shahar hokimi o‘rinbosari, Oila va xotin-qizlar bo‘limi boshlig‘i.

ORCID: 0009-0007-5239-3220 Email: xolmatovad74@gmail.com

Anotatsiya. *Mazkur maqolada zamonaviy o‘zbek tilida ingliz tilidan o‘zlashayotgan leksik birliklarning lingvistik va sotsiolingvistik xususiyatlari tahlil*

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

INTERNATIONAL JOURNAL OF STATISTICAL ANALYSIS
ISSN: 2690-2265
ACCEPTED: 09.10.2026
PUBLISHED: 10.10.2026

qilinadi. Globallashuv, raqamli texnologiyalar, ta'lim, biznes, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi natijasida o'zbek tilining lug'at tarkibida inglizcha kelib chiqishga ega bo'lgan birliklar soni va qo'llanish doirasi kengayib bormoqda. Tadqiqotda o'zlashmalarning semantik, fonetik, grafik, morfologik va funksional xususiyatlari, shuningdek, ularning o'zbek tiliga moslashuv jarayonlari yoritiladi. Inglizcha o'zlashmalarning qo'llanishida yosh, kasbiy faoliyat, kommunikativ muhit, ta'lim darajasi, internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish kabi sotsiolingvistik omillarning roli ko'rsatib beriladi. Tahlil natijasida inglizcha o'zlashmalar zamonaviy o'zbek tilining lug'aviy tarkibini boyituvchi faol manbalardan biriga aylanayotgani, biroq ularning qo'llanishi adabiy til me'yorlari, o'zbekcha muqobillarning mavjudligi va kommunikativ vaziyat bilan bevosita bog'liq ekanligi asoslanadi.

Kalit so'zlar: *bo'zbek tili, ingliz tili, o'zlashma so'zlar, inglizcha o'zlashmalar, neologizm, leksika, sotsiolingvistika, globallashuv, til kontakti, til o'zgarishi.*

Kirish

Til jamiyat bilan uzviy aloqada rivojlanadigan murakkab ijtimoiy hodisa bo'lib, uning lug'at tarkibi jamiyatdagi iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, texnologik va madaniy o'zgarishlarni bevosita aks ettiradi. Ayniqsa, globallashuv va raqamli kommunikatsiya sharoitida turli tillar o'rtasidagi aloqalarning kuchayishi natijasida bir tildan ikkinchi tilga leksik birliklarning o'tishi tabiiy jarayonga aylanmoqda.

Bugungi kunda o'zbek tilining lug'aviy tarkibida ingliz tilidan o'zlashgan yoki ingliz tili vositasida ommalashgan ko'plab birliklarni uchratish mumkin. Bunday birliklar, ayniqsa, axborot texnologiyalari, iqtisodiyot, biznes, ta'lim, sport, moda, ommaviy madaniyat va internet kommunikatsiyasi sohalarida faol qo'llanmoqda.

Masalan, ***internet, blog, blogger, marketing, menejer, biznes, startap, onlayn, oflayn, brend, trend, kontent, platforma, servis, smartfon, chat, podkast, striming*** kabi birliklar turli kommunikativ vaziyatlarda keng qo'llanmoqda.

O'zlashma birliklarning tilga kirib kelishi faqat lug'at tarkibining miqdoriy kengayishi bilan chegaralanmaydi. Ular o'zbek tilining fonetik, grafik, morfologik va

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

ISSN: 2690-2265
ACCEPTED: 09.10.2026
PUBLISHED: 10.10.2026

semantik tizimiga moslashadi. Ayrim birliklar o‘zbek tilida mustaqil leksema sifatida shakllansa, boshqalari o‘zbekcha affikslarni qabul qilib, yangi so‘z shakllarini hosil qiladi.

Masalan, ingliz tilidan o‘zlashgan ***blog, biznes, marketing, startap*** kabi birliklarning o‘zbekcha nutqda turli grammatik shakllarda qo‘llanishi ularning til tizimiga moslashayotganini ko‘rsatadi.

Shu jihatdan inglizcha o‘zlashmalarni faqat leksikologik nuqtayi nazardan emas, balki sotsiolingvistik jihatdan ham o‘rganish muhimdir.

Til kontaktlari va o‘zlashma birliklar masalasi umumiy tilshunoslikda uzoq tarixga ega. Tilshunoslikda o‘zlashmalar til tizimlari o‘rtasidagi aloqaning tabiiy natijasi sifatida qaraladi. O‘zbek tilining lug‘aviy tarkibi ham tarixiy jihatdan turli tillar bilan aloqalar natijasida shakllangan. Arab, fors-tojik, rus va boshqa tillardan kirib kelgan birliklar o‘zbek tilining lug‘at tarkibidan mustahkam o‘rin olgan.

Bugungi davrda esa ingliz tili yangi o‘zlashmalarning faol manbalaridan biriga aylanmoqda. Bunga, avvalo, ingliz tilining xalqaro ilmiy, texnologik, iqtisodiy va kommunikativ maydondagi mavqeyi sabab bo‘lmoqda.

O‘zbekistonda ingliz tilining ta’lim, xalqaro hamkorlik, axborot texnologiyalari va professional kommunikatsiyadagi qo‘llanish doirasining kengayishi ham inglizcha birliklarning o‘zbek tilidagi faollashuviga ta’sir ko‘rsatmoqda.

OAK materiallarida ham zamonaviy o‘zbek tilidagi o‘zlashmalar, ularning imlosi va lug‘at tarkibidagi o‘rni bilan bog‘liq masalalar tadqiqot predmeti sifatida ko‘rinadi. Jumladan, inglizcha yoki ingliz tili orqali boshqa tillardan o‘zlashayotgan birliklarning o‘zbek tili imlosiga moslashuvi va ularni lug‘atlarda berish mezonlari bo‘yicha tadqiqotlar mavjud.

O‘zlashma birliklarning tarqalishi jamiyatdagi ijtimoiy guruhlar va kommunikativ muhitga qarab farqlanadi.

Ayniqsa, yoshlar nutqida inglizcha birliklarning faol qo‘llanishi kuzatiladi. Buning asosiy sabablaridan biri internet va ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar kommunikatsiyasidagi o‘rnining kuchayishidir.

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

ISSN: 2690-2265
ACCEPTED: 09.10.2026
PUBLISHED: 10.10.2026

Masalan, quyidagi birliklar yoshlar va raqamli kommunikatsiya muhitida faol uchrashi mumkin:***like, post, story, follow, repost, comment, online, offline, chat, trend, content.***

Ularning ayrimlari o‘zbekcha muqobillarga ega bo‘lsa-da, inglizcha shakl kommunikativ jihatdan ixcham yoki zamonaviyroq deb qabul qilinishi mumkin.

Shu sababli o‘zlashmalarning qo‘llanishi faqat “muqobil mavjud yoki mavjud emas” tamoyili bilan izohlanmaydi. Unda kommunikativ qulaylik, guruhga mansublik, kasbiy identifikatsiya va zamonaviylik kabi omillar ham ishtirok etadi.

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar yangi so‘z va iboralarning tez tarqalish mexanizmlaridan biridir. An’anaviy kommunikatsiyada yangi birlikning keng ommaga kirib borishi nisbatan uzoq vaqt talab qilishi mumkin. Raqamli kommunikatsiyada esa yangi birliklar qisqa muddatda katta auditoriyaga tarqalishi mumkin.

Bu jarayon o‘zbek tilining lug‘at tarkibida dinamik o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Masalan, ***post, like, repost, story, follower, blogger, trend, kontent*** kabi birliklarning keng qo‘llanishi raqamli kommunikatsiyaning leksik tizimga ta’sirini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ushbu birliklarning ayrimlari vaqtinchalik moda xarakteriga ega bo‘lishi, ayrimlari esa uzoq muddat davomida faol qo‘llanib, til tizimida mustahkamlanishi mumkin.

Xulosa

Zamonaviy o‘zbek tilida inglizcha o‘zlashmalarning ko‘payishi globallashuv, raqamli texnologiyalar, xalqaro ta’lim, biznes va ommaviy kommunikatsiya bilan bevosita bog‘liq. Inglizcha o‘zlashmalar o‘zbek tiliga kirib kelish jarayonida fonetik, grafik, morfologik va semantik jihatdan moslashadi. Ularning ayrimlari o‘zbek tilining faol lug‘aviy qatlamiga kirib, o‘zbekcha grammatik qo‘shimchalarni qabul qilmoqda.

O‘zlashmalarning tarqalishida ijtimoiy omillar ham muhim ahamiyatga ega. Xususan, yosh, kasbiy faoliyat, ta’lim, internetdan foydalanish darajasi va kommunikativ muhit inglizcha birliklarning qo‘llanish chastotasiga ta’sir ko‘rsatadi.

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

ISSN: 2690-2265
ACCEPTED: 09.10.2026
PUBLISHED: 10.10.2026

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, inglizcha o‘zlashmalarni faqat “chet tilidan kirgan so‘zlar” sifatida emas, balki o‘zbek tilining zamonaviy rivojlanish jarayonlarini aks ettiruvchi lingvistik va sotsiolingvistik hodisa sifatida o‘rganish zarur.

Kelgusidagi tadqiqotlarda o‘zbek tilidagi inglizcha o‘zlashmalarning chastotaviy ko‘rsatkichlarini korpus materiallari asosida aniqlash, ularning yosh guruhlari va kasbiy qatlamlar bo‘yicha qo‘llanishini statistik jihatdan tahlil qilish hamda o‘zlashmalarning o‘zbek tilida mustahkamlanish mezonlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

References

1. McCloskey M., Rapp B. Developmental dysgraphia: An overview and framework for research // Cognitive Neuropsychology. 2017. Vol. 34(3–4). P. 65–82. DOI: 10.1080/02643294.2017.1369016.

2. Niolaki G. Z., Negoita A., Vousden J. I., Terzopoulos A. R., Taylor L., Masterson J. What spelling errors can tell us about the development of processes involved in children’s spelling // Frontiers in Psychology. 2023. Vol. 14. Article 1178427. DOI: 10.3389/fpsyg.2023.1178427.

3. Hepner C., McCloskey M., Rapp B. Do reading and spelling share orthographic representations? Evidence from developmental dysgraphia // Cognitive Neuropsychology. 2017. Vol. 34(3–4). P. 119–143. DOI: 10.1080/02643294.2017.1375904.

4. Niolaki G. Z., Masterson J. Transfer effects in spelling from transparent Greek to opaque English in seven-to-ten-year-old children // Bilingualism: Language and Cognition. 2012. Vol. 15(4). P. 757–770. DOI: 10.1017/S1366728911000721.

https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/